

Contemporary Transplant Dilemmas

איסור "לא תלין" (Delaying Burial)

1

Deuteronomy 21:22-23

If any party is guilty of a capital offense and is put to death, and you impale the body on a stake, you must not let the corpse remain on the stake overnight, but must bury it the same day. For an impaled body is an affront to God: you shall not defile the land that your God ה' is giving you to possess.

1

דברים כ"א:כ"ב-כ"ג

וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חַטָּא מִשְׁפָּט־מוֹת וְהוּמָת וְתָלִית אֹתוֹ עַל־עֵץ לֹא־תִלֵּן נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קְבוּרַתוֹ תִּקְבְּרֵנוּ בַיּוֹם הַהוּא כִּי־קָלַלְתָּ אֱלֹקִים תִּלְוֵי וְלֹא תִטְמֵא אֶת־אֲדָמְתְּךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה: {ס}

2

Rashi on Deuteronomy 21:23:1

FOR HE THAT IS HANGED IS A קללת אלקים תלוי — for man is made in His image and the Israelites are His children.

2

רש"י על דברים כ"א:כ"ג:א'

כי קללת אלקים תלוי. וְלִזְוֹלוֹ שֶׁל מְלָךְ הוּא, שְׂאֵדָם עֲשׂוּי בַדְמוּת דִּיִּקְוָנוּ, וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי:

3

Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 357:1

It is prohibited to leave the corpse [unburied] over night, unless they left him over night for the sake of his honor.

3

יורה דעה שני"א:

איסור הלנת המת ומתי מותר להלינו. ובו ב' סעיפים:
אסור להלין המת אלא אם כן הלינו לכבודו:

איסור הנאה מן המת (Deriving Benefit)

4

Avodah Zarah 29b:12

And from where do we derive the prohibition of a corpse itself?.... Just as there, deriving benefit from the heifer is prohibited, so too here, deriving benefit from a corpse is prohibited.

4

עבודה זרה כ"ט ב:י"ב

ומת גופיה מנלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא (במדבר כ, א) ותמת שם מרים וכתוב התם (דברים כא, ד) וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה

5

Niddah 55a:10-11

Ulla said: By Torah law, the skin of a dead person is ritually pure. And what is the reason the Sages said that it is impure? It is a rabbinic decree lest a person should fashion rugs for a donkey out of the skins of his deceased father and mother.

6

Tosafot on Niddah 55a:11:1

(Note: An opinion here noted in Tosfos that עור is not included in the category of בשר and is therefore not under the same rules of הנאה...)

7

Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 349:1

[When] one dies, whether he is a Gentile' or an Israelite, his shrouds are forbidden [to be employed] for profitable use...

5

נדה נ"ה א"י-י"א

ואמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומאי טעמא אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין לחמור

6

תוספות על נדה נ"ה א"י-א"א

שמא יעשה שטיחין. וא"ת והלא מת אסור בהנאה... נראה דעור אינו בכלל בשר ליאסר בהנאה דהא עגלה ערופה נמי לא נפקא אלא מדכתיב בה כפרה כקדשים ועוד קדשים מותרין בהנאה לאחר זריקה שהוא זמן כפרה וניחא השתא דאיצטריך בשור הנסקל לא יאכל להנאת עורו דלא אתי מבשרו:

7

יורה דעה שמ"ט:א'

איסור הנאה במת ובתכריכיו. וכו' ד' סעיפים:
מת בין עובד כוכבים בין ישראל תכריכיו אסורים בהנאה

איסור ניוול המת Desecration

8

Bava Batra 154a:11

...And they came and asked Rabbi Akiva: What is the *halakha*? Is it permitted to exhume the corpse in order to examine it and ascertain whether or not the heir was a minor at the time of his death? **Rabbi Akiva said to them: It is not permitted for you to disgrace him.**

9

Noda BiYhudah II, Yoreh Deah 210:3

Regarding your treatise, which you sent to me, and which offers a presentation of the issue that you were asked about by the holy community of London: It happened that someone was ill with a gallstone. The physicians performed surgery, as usual for such an affliction, but it did not cure him, and he died. The sages of that city were asked if it is permissible to dissect the cadaver in that place to see evidence of the root of the affliction, and to learn from it for the future practice of medicine, so that if such a case occurs again, they know how to perform the surgery necessary for a cure without incising him too much, thus minimizing the risks of the surgery. Is this prohibited because it constitutes desecration and disgrace of this corpse, or is it permitted because it leads to the future saving of lives, so that they may take the utmost caution in their craft.

I have written all of this in accordance with your words, for you call this saving lives. But I am puzzled. If this is considered even a questionable case of saving lives, why must

8

בבא בתרא קנ"ד א:י"א

אִיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ
מַעֲשֵׂה בְבִנְי בְּרַק בְּאֶחָד שְׁמֹכֵר בְּנֻכְסֵי
אָבִיו וּמֵת וּבָאוּ בְּנֵי מִשְׁפָּחָה וְעָרְעְרוּ
לֹאמַר קִטְן הָיָה בְּשַׁעַת מֵיתָה וּבָאוּ וְשָׁאלוּ
אֶת רַבִּי עֲקִיבָא מַהוּ לְבוֹדְקוֹ אָמַר לְהֵם
אִי אַתֶּם רִשָּׁאִים לְנִוּלוֹ

9

נודע ביהודה מהדורא תנינא, יורה דעה

ר"י:ג'

ע"ד קונטרסו אשר שלח אלי אשר העריך
מערכה בנדון השאלה שבאה אליו מק"ק
לונדון במעשה שאירע שם באחד שחלה
בחולי האבן בכיסו והרופאים חתכו כדרכם
בעסק רפואה במכה כזו ולא עלתה לו תרופה
ומת ונשאלו שם חכמי העיר אם מותר לחתוך
בגוף המת במקום הזה כדי לראות כמות
שורש המכה הזאת כדי להתלמד מזה
בהנהגת הרופאים מכאן ולהבא אם יקרה
מקרה כזה שידעו איך יתנהגו בענין החיתוך
הצריך לרפואה ושלא להרבות בחיתוך כדי
למעט בסכנת החיתוך אם יש בזה איסור
משום דאית ביה ניוול ובזיון להמת הזה או
אם מותר משום דאתי מיניה הצלת נפשות
להבא להיות מיזהר זהיר במלאכה זו על
תכליתה.

את כל אלה כתבתי לפי דבריכם שאתם
קורים זה פיקוח והצלת נפש. אבל אני תמה
הלא אם זה יקרא אפילו ספק הצלת נפשות

you engage in all of these mental gymnastics?
It is clear and explicit that even an uncertainty supersedes the severity of Shabbat, and there is an explicit mishna on Yoma 83 that the possibility of saving a life supersedes Shabbat. And there on 84b it states that not only an uncertainty concerning the present Shabbat, but even an uncertainty concerning a different Shabbat [supersedes]. However, this all applies when there is a present case of uncertainty concerning a risk to life—such as a sick person or collapsed building. Similarly, in the case in Hullin regarding a murderer, the risk to life is present. So too in the monetary case in Bava Batra, the potential damage is present. But in our case, there is no ill person who needs this. Rather, they want to study this discipline in case they encounter a sick person who requires it. We certainly do not supersede any Torah prohibition or even a rabbinic prohibition due to such a slight concern. For if you call this concern “an uncertainty pertaining to a life,” then any task related to healing will be permitted on Shabbat, perhaps they will encounter a sick person who requires it that night or the next day. It is also difficult to distinguish between concern for the need arising in the near future and concern for the need arising in the distant future. Heaven forbid that such a thing should be permitted. Gentile physicians do not gain surgical experience with just any corpse, but only with those put to death by the law or with those who themselves consented to it while living. If we, God forbid, are lax in this matter, they will operate on every corpse to learn anatomy so that they may know how to cure the living. Therefore, this is all unnecessarily lengthy, and there is no lenient approach whatsoever. In my opinion, your Excellency was mistaken in rushing to respond leniently.

א"כ למה לכם כל הפלפול והלא זה הוא דין ערוך ומפורש שאפילו ספק דוחה שבת החמורה ומשנה מפורשת ביומא דף פ"ג וכל ספק נפשות דוחה שבת ושם דף פ"ד ע"ב ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת ע"ש. ואמנם כ"ז ביש ספק סכנת נפשות לפנינו כגון חולה או נפילת גל, וכן במס' חולין שם גבי רוצח הפיקוח נפש לפנינו וכן אפילו לענין ממון שם במס' ב"ב ההיזק לפנינו אבל בנדון דידן אין כאן שום חולה הצריך לזה רק שרוצים ללמוד חכמה זו אולי יזדמן חולה שיהיה צריך לזה ודאי דלא דחינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה או אפילו איסור דרבנן שאם אתה קורא לחששא זו ספק נפשות א"כ יהיה כל מלאכת הרפואות שחיקת ובישול סמנים והכנת כלי איזמל להקזה מותר בשבת שמא יזדמן היום או בלילה חולה שיהיה צורך לזה ולחלק בין חששא לזמן קרוב לחששא לזמן רחוק קשה לחלק. וחלילה להתיר דבר זה ואפילו רופאי האומות אינן עושים נסיון בחכמת הניתוח ע"י שום מת כי אם בהרוגים ע"פ משפט או במי שהסכים בעצמו בחייו לכך ואם אנו ח"ו מקילים בדבר זה א"כ ינתחו כל המתים כדי ללמוד סידור אברים הפנימים ומהותן כדי שידעו לעשות רפואות להחיים. ולכן האריכות בזה הוא ללא צורך ואין בזה שום צד להתיר. ולדעתי שגגה יצאה מלפני כבוד מעלתו שמהר להשיב להקל.

Responsa Chatam Sofer, Yoreh De'ah

336:2

(Note: C'S here notes that the physician's accumulation of knowledge to treat 'future' patients would not fall under the category of פיקוח נפש. In addition, C'S thinks a person has no right to be מוחל on this (ניווול של עצמו).)

Chazon Ish, Yoreh Deah 208:7

The difference is not between there being a sick person before us or not, but whether it is common

שו"ת חתם סופר, יורה דעה שלי"ב:

נתעורר מעלתו עמ"ש בנ"ב תנינא חי"ד סי' ר"י עיינתי שם הנה לכאורה הו"מ לאסור בפשיטות מטעם מת ישראל אסור בהנאה מן התורה והוא איסור דאורייתא ממש ואי' הנאה דתקרובות ע"ז וי"נ מזבחי מתים נפקא לן ומת מעגלה ערופה וכל האסור בהנאה אסור להשליכו אפילו לכלבי הפקר מכ"ש למכור או לתנו לגוי אלא שלפי הס"ד של השואל ההוא בנ"ב הי"ה זה פקוח נפש שילמדו הרופאים ללמוד ממנו שורש המכה ההיא כדי שידעו להזהר ולהמציא תרופה בכיוצא בו ואם כן אפילו יהיה שאסור בהנאה מ"מ הא מתרפאים באי' הנאה ע"כ האריך הגאון זצ"ל שאין זה בכלל הצלת נפשות כיון שאין חולה לפנינו הצריך לזה ושוב ממילא גם בלי טעם דאיסור הנאה אסור לך ולא לזה ולפ"ז אי היה לפנינו חולה שיש לו מכה כיוצא בה ורוצים לנתח המת הלז לרפואתו של זה קרוב לודאי דמותר אמנם נידון שלפנינו מי שרוצה למכור עצמו בחיותו לרופאים שינתחוהו אחר מותו ללמוד ממנו הלכות הרופאים הנה זה איננו נכנס בגדר פ"נ כלל וכלל אם כן כל לימודי הרופאים ידחה שבת ויעיין בשאילת יעב"ץ ח"א תשובה נפלאה וכיון שאין כאן פ"נ איכא משום אי' הנאה וגם משום ניוול אם על ניוול של עצמו לא חס כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם יעיין ברמב"ן פסוק כי קללת אלקים תלוי יראה שאיננו כהבנת החצונים:

חזון איש יו"ד ר"ח:ז

ואין החילוק בין איתא קמן לליתא קמן, אלא אם מצוי הדבר.

Binyan Tziyon 170:1-5

בנדון השאלה הנ"ל שיש שם חולה כזה ויש פ"נ לפנינו יהי' מותר ע"פ סברת הגאון נ"ב לפתוח ולנתחו כשאין שם יורשים המוחים בדבר. אכן לפענ"ד אין הדבר כן דעדיין יש לדון בזה שהרי כלל גדול בתורה דאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש ואין חילוק בין ודאי לספק פ"נ אבל נלענ"ד דגם מטעם זה אין להתיר כאן דהאיך נאמר דמשום פ"נ דהחולה יהי' מותר לבזות ולנוול המת דמסתמא לא מוחל על בזיונו... בנדון השאלה: אין על המת מוטל להציל את החי דכיון שאדם מת נעשה חפשי מן המצות כדאמרין נדה (דף ס"א) לכן גם מטעם זה נלענ"ד אסור להציל החי ע"י ביזוי המת וכל שכן כיון דהביזוי והניוול הוא ודאי ואם יגיע הצלה לחי עי"ז הוא ספק ושב ואל תעשה עדיף. כנלענ"ד, הקטן יעקב.

נשאלתי – חולה אחד נחלה בחולי נפלא ועסקו הרופאים ברפואתו ללא הועיל כי מת בחליו ויש שם עוד חולה שנחלה בחולי כזה ורצו הרופאים לפתוח את המת לראות ענין החולי למען מצוא תרופה לאשר עוד בחיים אם מותר לעשות כן לנוול המת או לא? תשובה – שאלה קרובה לנדון זה כתובה בשו"ת נודע ביהודה מ"ב חי"ד סי' ר"י רק דשם הי' הענין שלא הי' שם חולה כזה אלא שרצו הרופאים לנוול את המת ולפתחו למען ידעו למצוא תרופה אם יבא חולה כזה לידם והשואל שם רצה להתיר דאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש... אבל העיקר כתב[הנ"ב] דאין מקרי ספק פקוח נפש כיון דאין שם פקוח נפש לפנינו ולשמא יבא לפנינו לא חיישינן ולא מקרי זה ספק פקוח נפש דא"כ התרת כל מלאכות שבת שמא יצטרך לחולה אע"כ דלהא לא חיישינן עכ"ד והנה ודאי דבריו נכונים בזה דלא מקרי פ"נ לשאם יבא כזה לידינו אבל לפ"ז

שבט מיהודה חלק א דף שטז (הרב איסר יהודה אונטרמן)

ד.

ובענין קרום העין, שזהו הדבר היותר שכיח בזמננו בנתוח פלאסטי הציץ לפני רב אחד שיש למצוא היתר בהנתוח מצד אחר. כי יש יסוד לומר שבעור האדם המת אין בכלל איסור הנאה מה"ת כמו שרוצים לומר התוספות במס' נדה דף נ"ה ד"ה שטיחין לחד תרוצא. וטעמא דמילתא מפני דמה שהמת אסור בהנאה ילפינן מעגלה ערופה, ובעגלה ערופה ג"כ האיסור הוא משום דכפרה כתיב בה כקדשים, וכיון דבקדשים עצמם מפורש במס' זבחים דאחרי, זריקה העור מותר בהנאה גם במת כן, ואם אסור רק מדרבנן יש למצוא היתר לצורך גדול של חולה.

14

Leviticus 11:7-8

(7) and the swine—although it has true hoofs, with the hoofs cleft through, it does not chew the cud: it is impure for you. (8) You shall not eat of their flesh or touch their carcasses; they are impure for you.

15

Kiddushin 49b:9

The Gemara returns to its list of endowments of various groups: ....**Ten kav of plagues descended to the world; pigs, which carry disease, took nine and the rest of the world took one.**

16

Guide for the Perplexed, Part 3 48:2

The principal reason why the Law forbids swine's flesh is to be found in the circumstance that its habits and its food are very dirty and loathsome. It has already been pointed out how emphatically the Law enjoins the removal of the sight of loathsome objects, even in the field and in the camp; how much more objectionable is such a sight in towns. But if it were allowed to eat swine's flesh, the streets and houses would be more dirty than a restroom

17

Leviticus 19:19

You shall not let your animals mate with a different kind; you shall not sow your field with two kinds of seed; you shall not put on cloth from a mixture of two kinds of material.

14

ויקרא י"א:ז-ח'

(ז) וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מִפְרִיס פְּרָסָה הוּא וְשֹׁסֵעַ שֹׁסֵעַ פְּרָסָה וְהוּא גֵרָה לֹא־יִגַּר טָמֵא הוּא לָכֶם. (ח) מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבִגְבֹלָתָם לֹא תִגְעוּ טָמְאִים הֵם לָכֶם.

15

קידושין מ"ט ב:ט'

עֲשָׂרָה קָבִים גְּבוּרָה יָרְדוּ לְעוֹלָם תְּשַׁעָּה נִטְלוּ פְּרָסִיִּים וְכו' עֲשָׂרָה קָבִים כְּנִים יָרְדוּ לְעוֹלָם תְּשַׁעָּה נִטְלָה מְדֵי כּו' עֲשָׂרָה קָבִים כְּשָׁפִים יָרְדוּ לְעוֹלָם תְּשַׁעָּה נִטְלָה מְצָרִים כּו' עֲשָׂרָה קָבִים נִגְעִים יָרְדוּ לְעוֹלָם תְּשַׁעָּה נִטְלוּ חֲזִירִים

16

מורה נבוכים, חלק ג' מ"ח:ב'

ואומר כי כל מה שאסרתו התורה עלינו מן המאכלים - מזונם מגונה. ואין בכל מה שנאסר עלינו מה שיסופק שאין הזק בו רק החזיר והחלב; ואין הענין כן כי החזיר יותר לח ממה שצריך ורב הפסולת והמותרות ורוב מה שמאסתו התורה לרוב לכלוכו ומזונו בדברים הנמאסים. וכבר ידעת הקפדת התורה על ראית הלכלוכים ואפילו בשדות במחנה - כל שכן בתוך המדינה. ואילו היתה מותרת אכילת החזיר היו השווקים עם הבתים יותר מלוכלכים מ'בית הכסא'

17

ויקרא י"ט:י"ט

אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ בְּהַמְתָּהּ לֹא־תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שָׂדֶה לֹא־תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגֵד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנָה לֹא יַעֲלֶה עָלֶיהָ:

Ramban on Leviticus 19:19:1

YE SHALL KEEP 'CHUKOTHAI' (MY STATUTES).
 Now the reason for [the prohibitions against] *kilayim* ["mixed kinds"], is that G-d has created in the world various species among all living things, both plants and moving creatures, and He gave them a power of reproduction enabling them to exist forever as long, as He blessed be He, will desire the existence of the world, and He further endowed them with a power to bring forth [only] after their kind, and that they should never be changed, as it is said with reference to all of them [at the time of Creation], after its kind. Thus one who combines two different species, thereby changes and defies the work of Creation, as if he is thinking that the Holy One, blessed be He, has not completely perfected the world and he desires to help along in the creation of the world by adding to it new kinds of creatures. ... Thus he who mixes different kinds of seeds, denies and throws into disorder the work of Creation.

Sefer HaChinukh 244:2

God, blessed be He, created His world with wisdom, with understanding and with knowledge, and He made and formed all of the forms according to that which it was fitting for its matter to be, to be designed the design of the world - and blessed is He that knows. And this is what is stated about the story of creation (1:31), "And God saw everything that He had done, and behold, it was very good." And in that God knew that everything He made was designed perfectly for its matter that it needed in His world, He commanded to each and every specie to make its 'fruit' for its specie - as it is written in the Order of Bereshit - and that the species not mix, lest it will take away from their perfection and He [therefore] not command His blessing upon them.

רמב"ן על ויקרא י"ט:י"ט:א'

את חקותי תשמרו
 והטעם בכלאים כי השם ברא המינים בעולם ככל בעלי הנפשות בצמחים ובבעלי נפש התנועה ונתן בהם כח התולדה שיתקיימו המינים בהם לעד כל זמן שירצה הוא יתברך בקיום העולם וצוה בכחם שיוציאו למיניהם ולא ישתנו לעד לעולם שנאמר בכלם "למינהו" (בראשית א) והמרכיב שני מינין משנה ומכחיש במעשה בראשית כאילו יחשוב שלא השלים הקב"ה בעולמו כל הצורך ויחפוץ הוא לעזור בבריאתו של עולם להוסיף בו בריות ...
 והנה המערב כלאים מכחיש ומערב מעשה בראשית:

ספר החינוך רמ"ד:ב'

משרשי המצוה. כי השם ברוך הוא ברא עולמו בחכמה בתבונה ובדעת, ועשה וציר כל הצורות לפי מה שהיה צורך ענינו ראוי להיות מכוונות כוון העולם, וברוך הוא היודע, וזהו שנאמר במעשה בראשית (בראשית א לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד.

צוה לכל מין ומין להיות עושה פרותיו למינהו, כמו שכתוב בסדר בראשית, ולא יתערבו המינין. פן יחסר שלמותן ולא יצוה עליהן ברכתו. ומזה השרש, לפי הנראה במחשבתינו, נמנענו מהרביע הבהמות כלאים.

גור אריה ויקרא יט:ט

אלא שקשה לי על טעם זה שנתן הרמב"ן, כי המרביעים כאילו אומרים שהקב"ה לא השלים עולמו, דמה בכך, דהא אמרו חכמים (ב"ר יא, ו) כל דבר שהקב"ה ברא בששת ימי בראשית צריך תיקון, כמו החטין לטחון ולאפות, ולא אמרינן בזה שהקב"ה לא השלים עולמו. וכמו שאמרו (תנחומא תזריע ה) על המילה, שלא נברא עם האדם, והושלם על ידי בשר ודם. ואם כן, מה שייך בזה שנראה כאילו אומר שהקב"ה לא השלים עולמו

21

Chagigah 12a:15

What is the meaning of that which is written: "I am the Almighty God" (Genesis 17:1)? It means: I am He Who said to the world "enough [dai]," instructing it to stop expanding.

21

חגיגה י"ב א:ט"ו

והיינו דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב: "אני קל שקי" — אני הוא שאמרתי לעולם די

22

בית הלוי על התורה, לך לך י"א

אני אל שדי התהלך והדרש שאמרתי לעולמי די. ויש להבין מדוע אמר לו זה השם בעת ציויו על המילה... כן גזרה חכמתו יתברך דסוף של התיקון וגמרו יהיה ע"י מעשה האדם וכן יהיה עד לבסוף, שלעתיד בימי התיקון אמרו עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת אבל עד לעתיד הניח להאדם שיהיה עמל לגמרו. וזהו עתה כשצוה אותו למול וכדי שלא יהיה קשה לאברהם אבינו כמו שהקשה טורנסרופוס הרשע לר' עקיבא אם רצונו במולים מפני מה אין האדם נולד מהול, וזהו שאמר לו אני שאמרתי לעולמי די וכל הבריאה הנחתי להאדם שיגמרנה וכמו כן בריאת האדם והשלמה שלו הנחתי על האדם שימול את עצמו

23

Or HaChaim on Leviticus 11:7:1

i.e. as long as the pig has not reverted to chewing the cud it may not be eaten. In the future, when it undergoes changes so that it will become a ruminant, it will again be fit to be eaten. It is not the Torah which will adapt to "realities," but "reality" which will adapt to Torah; the laws of the Torah are immutable, the nature of the pig is not.

23

אור החיים על ויקרא י"א:ז:א

והוא גרה לא יגר. פירש תנאי הוא הדבר לזמן שהוא לא יגר אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר, ולא שישאר בלא גרה ויותר כי תורה לא תשונה:

Organ Donation Mitzvah or Murder

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קעד

אבל מצוה ודאי איכא שאף שטבע האדם להצטער טובא על מתו יותר מעל כל ממונו מסתבר שחיוב ליכא ע"ז ולכן מצוה שלא יצטער טובא ויציל נפש באבר של מתו. וגם הא מדת חסידות איכא אף לחתוך אבר של עצמו כדי להציל נפש ישראל כדאיתא ברדב"ז, וממילא להניח לחתוך אבר מהמת הוא גם מצוה, דלחתוך מחי אין לומר שיהיה מצוה מאחר שהוא צער מוכרח דכל אדם מצטער בזה ולא שייך לומר שלא יצטער, אבל באמת הא שייך לומר שלא יצטער משום פקוח נפש דפלוני מאחר שהוא דבר ראוי לעשות שלכן הוא גם מצוה.
שלא יצטער טובא ויניח לחתוך אבר בשביל הצלת נפש דעדיפא
והנני ידידו מוקירו מאד,
משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קעד

בדבר השתלת הלב לחולה י"ט תמוז תשכ"ח. מע"כ ידידי הרב הגאון הגדול המפורסם מהר"ר יצחק יעקב ווייס הגאב"ד מנשעסטער שליט"א

בדבר השאלה בהשתלת הלב לחולה מאיש אחר שהתחילו רופאים לעשות זה, איני רוצה להאריך בראיות ובסברות ובפלפולא, כי אני אומר שכל המוסיף לפלפל ולהביא ראיות הוא כגורע שמשמע שצריך ע"ז ראיות משום שלא פשוט כל כך ויבואו להקל לומר שאיכא למיפרך ואף שיהיו בדברי הבל מקליש זה כבר ויאמרו כי הרבנים חלוקים בזה שלכן שייך להקל ח"ו. ולכן אני אומר בתשובה להלכה ולמעשה דבר ברור ומוחלט ולא שייך כלל לדון ולפלפל בזה

כי שתילת הלב שהתחילו הרופאים לעשות בזמן האחרון הוא רציחת שתי נפשות ממש, שהורגין בידים את מי שלקחו ממנו הלב כי עדיין הוא חי לא רק ע"פ דיני התורה שנמסר לנו חשיבות מיתה, אלא אף לדברי הרופאים שיש מהם שמגידיים האמת אומרים שעדיין הוא חי, אבל מצד רשעותם אין חוששים לחיות זה שלו שהוא רק חיי שעה ואף חיי ימים. וגם הורגים בידים מחיים ממש של הרבה שנים ולפעמים אף עשרות בשנים את החולה במחלת הלב, כי ידוע שהרבה חולי הלב מאריכין הרבה ימים ושנים, ובזה שנוטלין ממנו לבו ומשתילים בו לב של איש אחר הא כולם מתו בזמן קצר רובן בזמן של שעות, וקצתם מתו בימים מועטים, ואף האחד שבאפריקא שעדיין אף שעברו ערך ששה חדשים הוא חי, כבר הסכימו לפ"מ ששמעתי שא"א לו לחיות. ופלא אף על המלכויות שבכל המדינות שמניחין לרופאים הרשעים לרצוח שתי נפשות בכל פעם מאחר שרואין כבר שאף אחד אינו חי מזה היה להם לענוש אותם כרוצחים גמורים כי אף שהסכימו החולים הרי הוא בטעות מצד הסתת הרופאים הרשעים, וגם בלא זה אין הסכמתם כלום שאין אדם רשאי להרוג אף את עצמו

זהו התשובה אשר יש לפרסמה בלשון זה לא פחות ולא יותר מנידון זה